שם הפעילות: כשאת אומרת לא למה את מתכוונת

הכותב/ת: מתוך סדנא לתיכון, שפ"י, משרד החינוך

ערכים ומטרות הפעילות

1. להביא לחשיבה על הדדיות בקשר, ועל הסכמה ורצון הדדי.
2. לעורר דיון ביקורתי בשאלה של יכולת לזהות רצון ולהסכים באופן חופשי.
3. לעודד את הילדים להתנהגות של קשר הדדי ומכבד את רצון הצד השני.
4. לעורר מבט ביקורתי בנושא תפקידי המגדר בקשר זוגי.

קהל היעד

חברת הנעורים

משך הפעילות

שעה וחצי

רשימת ציוד ועזרים

- רמקולים
- "כשאת אומרת לא" - השיר

מערך הפעילות

חלק א' – הצגת השיר "כשאת אומרת לא" של דן אלמגור – אפשר להציג אותו באחת מגירסאות היו-טיוב – ולחלק את מילותיו לקריאה. מצ"ב גירסה של הראל סקאת ושני כהן, https://www.youtube.com/watch?v=Jqdro487ank
אך ניתן להשתמש גם בגירסאות אחרות:

כשאת אומרת "לא", למה את מתכוונת ?
למה את מתכוונת, כשאת אומרת "לא ?"
האם ה"לא" הוא "לא" - ובאמת
אולי הוא רק "אולי, אך לא כעת ,"
או שה"לא" הוא רק "עוד לא "
אולי הוא "או", אולי הוא "בוא "
כי את אומרת "לא" כל כך בחן
שהוא נשמע לי עוד יותר מזמין מ"כן ."
כשאת אומרת "לא" אני כבר לא יודע
מבולבל ומשתגע כשאת אומרת "לא "
כי אם אומר: "היא לא רוצה ממש "

אולי מחר תכריזי: "הוא חלש "!
"זה גבר זה? זה סתם קטין -
שומע לא - ומאמין ."
ואם אלך אולי תאמרי "חבל "
אם אשאר אולי תגידי: "מנוול ."
כשהיא אומרת "לא" למה היא מתכוונת ?
למה היא מתכוונת כשהיא אומרת "לא ?"
האם זה "לא" כזה מוחלט
או שה"לא" הוא רק זמני בלבד ,
אולי הוא "טוב, אך לא עכשיו "

אולי זהו בעצם "נו "
אך אם היו אומרים רק "לא" ו"כן "
אז מה בכלל היה נשאר פה מעניין ...
כשאת אומרת "לא" למה את מתכוונת ?
למה את מתחננת כשאת אומרת "לא ?"
כי אם אינך רוצה בכלל בכלל
הגידי לי "סתלק כבר וחסל "!
תגידי "די" או: "עוף מפה "
רק אל נא, אל תגידי "לא "
כי את אומרת "לא" כל כך בחן
שהוא נשמע לי עוד יותר מזמין מ"כן ."

<u>חלק ב'</u>

1. מה לדעתכם המסר של השיר?
2. אילו תפיסות מגדריות)המתייחסות לסטראוטיפים על גברים ונשים(מבטא השיר?
3. האם תפיסת השיר לגבי בנים ובנות מוכרת לכם? האם היא נכונה לדעתכם?
4. האם אתם מכירים מקרים בהם אמרתם למישהו לא והוא לא קיבל את הלא שלכם?
5. האם אתם מכירים מקרים בהם מישהו אמר לכם לא ואתם המשכתם לשאול או לעשות את מה שרציתם?

<u>בהמשך המדריך מוסיף:</u>

בשנות התשעים התקיים בארץ משפט מפורסם, הידוע בשם "אונס שמרת" המשפט עסק במקרה שבו מספר נערים בכתה יא' יב, אנסו נערה בת 14 וחצי מהקיבוץ. הנערים זוכו מאשמה בבית המשפט המחוזי, כאשר השופט חשב הנערה לא אמרה מספיק בברור לא. בהמשך המדינה עירערה לבית המשפט העליון לגבי ארבעה מהנערים. הנערים הורשעו. בפסק הדין ציטט השופט מישאל חשין את הבית הראשון של הפזמון, והתפלמס עם מילותיו, כשהוא דוחה מכל וכל את המסר המשתמע מהן:
האמנם כך הוא? האמנם "לא" הוא "אולי"? האמנם "לא" הוא "בוא"? האמנם "לא" הוא "כן", ואף "עוד יותר מזמין מ'כן'"? אין ספק בלבנו שהפזמונאי כתב דברים שכתב בחיוך,

בקלילות ובבדיחות דעת, בוודאי בכישרון, ואולם מתגנב חשש אל לב כי יש שיראו בדבריו מורה דרך להליכות ולמנהגות, וכאומרים: ממנו נשמע וכן ננהג.
ועל כך נאמר אנו, בלשון צלולה ובלא פקפוק וגמגום: כשאשה אומרת "לא", היא מתכוונת ל"לא" כמשמעותו בחיי יום-יום וכהוראתו במילון. כך אישה, כך גבר, כך ילד, כך ילדה, כך זקן, כך זקנה, כך כל אדם. "לא" הוא לעולם "לא", ואין "לא" שהוא "כן". אין עיוור פיקח ואין שיכור פיכח, אין חכם טיפש ואין ותרן עיקש, אין שחור שהוא לבן, ואין לילה שהוא יום – והכול אם מדברים אנו בלשון בני אדם. "לא" הוא "לא". אשה האומרת "לא", והגבר מתייחד עמה על אף אותו "לא", הייחוד הוא שלא בהסכמתה, והמעשה הוא מעשה אינוס." כהתייחסות לדבריו של השופט חשין החליט דן אלמגור לערוך שינוי בבית השלישי של השיר, במטרה להתאימו לפסיקת השופט ולרוח התקופה:

כשהיא אומרת "לא!" - לזה היא מתכוונת!
לזה היא מתכוונת, כשהיא אומרת "לא!"
לכן ה"לא" שלה סופי, מוחלט,
כי היא החליטה, לא שום בית-משפט.
אז אל תהיה לי "תרנגול",
ואל תהיה חכם גדול,
היא לא רומזת "כן", "אולי" או "בוא".
כשהיא אומרת "לא", היא מתכוונת: "לא!"

<u>המשך הדיון:</u>

- מה דעתכם על דבריו של מישאל חשין, ועל שינוי השיר של דן אלמגור?
- מדוע היה צורך להעביר מסר ברור?
- האם המסר משמעותי עבור שני המינים?)בנים ובנות(
- האם שני המינים תופסים תמיד את אותם תפקידים?

<u>סיכום הדיון:</u>
סבב - מה כל אחד "לוקח" מהדיון.

תובנות ודגשים חינוכיים

מסר מרכזי: יצירת מערכת יחסים עם כבוד הדדי היא אתגר מורכב. לא תמיד אנחנו יודעים בדיוק מה אנחנו רוצים, ועלינו להיות קשובים לרצון של האחר. אנחנו צריכים לשים לב למצבים שבהם האחר נמצא בעמדת נחיתות)הרבה מול אחד, מקובל מול לא מקובל, גדול מול קטן, בעל סמכות מול מי שאינו בעל סמכות חזק לעומת חלש(ולהיזהר לא לנצל את עמדת הכוח. עלינו להיות קשובים לרצון האחר גם אם קשה לא להגיד זאת.
פסק הדין בפרשת אונס שמרת היה ציון דרך משמעותי ומסר חשוב לחברה הישראלית על הצורך לכבד את רצון האחר, ובמקרה הזה כמו במקרים רבים אחרים את רצון האישה שאינה מעוניינת ביחסי מין גם זה לא נאמר במפורש.